

**אוניברסיטת בר-אילן
המחלקה למדע המדינה**

מבוא לממשל ופוליטיקה 88 – 100 – 71 + קבוצות תרגיל 01, 02

קורס חובה עם תרגיל 3 ש"ש - שנה"ל תשס"ז

מרצה: ד"ר אפרת קנולר

מתרגלת: גב' דיקלה שר

שעות קבלה: יום שלישי משעה 10.00 – 11.00, יום רביעי משעה 12.30-13.30 בתאום מראש.

מס' חדר: המחלקה למדעי המדינה בנין 213 (בנין מכסיקו), קומה שנייה חדר 257

טלפון במשרד: 5318957 - 03, דואר אלקטרוני: efratknoler@walla.co.il

מטרות הקורס:

להקנות לסטודנטים הבנה בסיסית בתיאוריות, בגישות העיקריות ובמושגי היסוד המקובלים בתחום מדעי המדינה. במהלך סמסטר א' נתמקד בחקר התהליכים הפוליטיים ובמאבקי העוצמה בין אנשים וקבוצות. בסמסטר ב' נתמקד במשטרים דמוקרטיים ונערוך השוואה בין מוסדות השלטון בארצות הברית, בריטניה, צרפת, גרמניה וישראל.

דרישות הקורס:

בהרצאות: נוכחות חובה. היעדרות לא מוצדקת מעל 3 פעמים בסמסטר תגרור הורדת ציון (10%).
תרגיל: 10% נוכחות והשתתפות בדיונים בכתה חובה. היעדרות לא מוצדקת מעל 3 פעמים בסמסטר תגרור להרחקה מהקורס.

עבודה: 30%. הגשת עבודה אחת בהיקף של 7-10 עמודים. הסבר על העבודה בהמשך.
מבחן: 60%. מבחן מסכם על חומר ההרצאות, חומר הקריאה והתרגילים יערך בסיום שנת הלימודים. מבחן פתוח המורכב משלושה חלקים.

חלק ראשון – שאלה אחת מקיפה מתוך שתי שאלות (40% לכל תשובה מלאה)

חלק שני . 2 שאלות מתוך 3 (20% לכל תשובה מלאה)

חלק שלישי מושגים - 5 מושגים מתוך 8 (כל תשובה מלאה 4%, סה"כ 20%)

נושאי השיעורים ורשימת הקריאה

סמסטר א'

א. נושא: מדעי המדינה – מדע?

קריאה

1. ברוך זיסר, מדע המדינה לגונונו (תל-אביב: האוניברסיטה הפתוחה, תשנ"ג), עמ' 7-21.

שמור מדעי המדינה לפי מדע.המ (234951) וגם תדפיס 6353 (427050)

ב. נושא: חברה, מדינה, גלובליזציה

קריאה

1. רוברט דאל, "האדם הפוליטי", בתוך: ש. אייזנשטדט, ע. גוטמן, י. עצמון (עורכים), מדינה וחברה (תל-אביב: עם עובד, 1976), כרך א', עמ' 133-158.

שמור מדעי המדינה לפי מדי.וח (19643) וגם תדפיס 5308 (346727)

2. ברוך קימרלינג, בין מדינה לחברה, כרך ב' (תל-אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 1995), עמ' 145-133.

שמור סוציולוגיה לפי קימ.בי (0279024)

3. אורי רם, "ה-M הגדולה: מקדונלדס והאמריקניזציה של המולדת", תיאוריה וביקורת, 23, סתו 2003, עמ' 179-210.

כתב עת (כתב עת בדלפק כתבי עת) בספרית מדעי החברה

4. תומס ל. פרידמן, "ה'לקסוס' ועץ הזית – גלובליזציה מבט אל עולם משתנה", בתוך פרידמן ל. תומס, "ה'לקסוס' ועץ הזית – גלובליזציה מבט אל עולם משתנה (אור יהודה: הד ארצי, 1999) עמ' 1-17, 42-51.

שמור מדעי המדינה לפי פרי.לק (463293)

ג. נושא: עוצמה, סמכות, לגיטימיות

קריאה

1. מכס וובר, "הטיפוסים של סמכות ותיאום מחייב", בתוך מדינה וחברה, כרך א', עמ' 34-48.

שמור מדעי המדינה לפי מדי.וח (19643) וגם תדפיס 9828 (592246)

1. ברוך קימרלינג, בין מדינה לחברה, כרך א' (תל-אביב, האוניברסיטה הפתוחה, 1995), עמ' 125-134.
שמור סוציולוגיה לפי קימ.בי (0279024)

2. סיימור ליפסט, האדם המדיני (תל-אביב: יחדיו, 1976), עמ' 97-118.
שמור מדעי המדינה לפי ליפ.אד (137203) וגם תדפיס 5336 (348189)

ד. נושא: המערכת הפוליטית
קריאה:

1. דויד איסטון, "קטגוריות לניתוח מערכות בפוליטיקה" בתוך זיסר ברוך (עורך), מדע המדינה לגונוני (תל-אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 1993), עמ' 243-254.
שמור מדעי המדינה לפי מדע.המ (234951)

ה. נושא: אידיאולוגיה, תרבות פוליטית ודת אזרחית
קריאה:

1. ברוך זיסר, על ימין ועל שמאל (תל-אביב: שוקן, 1999), עמ' 13-47.
שמור מדעי המדינה לפי זיס.על (439762)

2. Gabriel Almond, "Political Socialization and Political Culture" in Almond and Powell (eds), Comparative Politics Today: A World View (Little Berown: 1992), pp. 33-45.
שמור מדעי המדינה לפי COM (173379) וגם תדפיס 2886 (224877)

ו. נושא: מיתוסים וסמלים
קריאה:

1. יעקב ידגר, "מיתוס רבין" – לאומיות ציונית בשנות התשעים", תרבות דמוקרטית 1, 1999, עמ' 23-36.
כתב עת בספריות מדעי החברה וגם תדפיס 8762 (536037)

ז. נושא: לאומיות
קריאה:

1. הנרי וסרמן, יוסי דהאן, סוגיות בחקר הלאומיות (תל-אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 1994), עמ' 15-23, 63-75.
שמור מדעי המדינה לפי אונ.אי (103491)

2. ליאת גרינפלד, "הדת המודרנית?" בתוך נרי הורוביץ (עורך), דת ולאומיות בישראל ובמזרח התיכון, תל-אביב, עם עובד, 2002, עמ' 27-50.
E 320.54 דת.ולא (546009)

3. יעקב ידגר, הסיפור שלנו, חיפה, אוניברסיטת חיפה, 2004, עמ' 189-200.
E 302.23 ידג.ספ (585952)

ח. זהות פוליטית

1. אליעזר בן-רפאל, זהויות יהודיות, באר שבע, אוניברסיטת בן-גוריון, 2001, עמ' 61-81.
שמור סוציולוגיה לפי בן-רפא.זה ובמדף פתוח D015 בן-רפא.זה (489580) וגם תדפיס במערכת ADA (1070577)

סמסטר ב'

ט. נושא: משטרים: עקרונות יסוד וגישות
קריאה:

1. ליאונרד שפירא, "קוי מיתאר של הטוטליטריות ותכונותיה" מדינה וחברה, כרך ב' עמ' 277-300.
שמור מדעי המדינה לפי מדי.וח (19643)

Adam Przeworski et al "What Makes Democracies Endure?", in Benyamin Neuberger, Ilana Kaufman, Democracy and Democratization, Tel-Aviv, The Open University, 1998, pp 103-119.
בתוך: דמוקרטיה ודמוקרטיזציה
שמור מדעי המדינה לפי דמו.וד (406053)

2. חואן ג'. לינץ, "מעברים לדמוקרטיה", בתוך בנימין נויברגר ואילנה קופמן (עורכים) דמוקרטיה ודמוקרטיזציה, (תל-אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 1998), עמ' 418-450.
שמו מדעי המדינה לפי דמו.וד (406053)

3. נורברטו בוביו, עתיד הדמוקרטיה, (ירושלים: מאגנס והמכון הישראלי לדמוקרטיה, תשס"ג), עמ' 48-65.
שמו מדעי-המדינה לפי בוב.עת (551575)

4. עמי פדהצור, הדמוקרטיה המתגוננת בישראל (ירושלים: כרמל, 2004), עמ' 13-35.
שמו מדעי המדינה לפי פדה.דם (1067707)

י. נושא: המשטר הדמוקרטי: הממשל, רשויותיו, מוסדותיו ותפקודו
קריאה:

1. Teem H.W. Rolf Willson, Comparative Politics an Introduction to Seven Countries(New Jersey, Prentic Hall, 1996), pp. 357-377, 288-300, 441-452.
תדפיס 8108 (498371)

2. תמר הרמן, ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל (תל-אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 1990), עמ' 9-23.
שמו מדעי המדינה לפי אונ.ממ (365269)

3. דנה אריאלי-הורוביץ, "משאלי עם: בין תיאוריה לפרקטיקה", פוליטיקה, מס. 5, (יוני 2000), עמ' 9-26.
כתב עת באולם 4

יא. נושא: שחקנים פוליטיים: מפלגות וקבוצות אינטרס
קריאה:

1. בנימין נויברגר, המפלגות בישראל (תל-אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 1997), עמ' 9-27.
שמו מדעי המדינה לפי אונ.ממ (136147)

2. פיטר מאייר, "אירופה המערבית: אדישות וסכנותיה" בתוך דני קורן (עורך), קץ המפלגות, (תל-אביב: חידקל, 1998), עמ' 23-32.
שמו מדעי המדינה לפי קץ.המפ (373364)

3. Almond and Powel (eds), Comparative Politics Today: A World View (Boston : Little Brown, 1992), pp. 61-74.
שמו מדעי המדינה לפי COM (23622)

4. יעל ישי, "מפלגות ותנועות חברתיות: מיזוג או בידול?" בתוך דני קורן (עורך), קץ המפלגות (תל-אביב: הקיבוץ המאוחד, 1998), עמ' 155-166.
שמו מדעי המדינה לפי קץ.המפ (373364)

יב. נושא: אלימות פוליטית
קריאה:

1. גולן להט, "חרבו של משיח: הלגיטימציה לאלימות פוליטית בתפיסת הזמן המודרנית", פוליטיקה, 11/12, חורף 2004, עמ' 57-82.
כתב עת בספרית מדעי החברה

יג. נושא: בחירות
קריאה:

1. הרמן תמר, שיטת הבחירות והתנהגות הבוחר, (תל-אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 1990), עמ' 16-23.
בתוך: ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל האוניברסיטה הפתוחה (מקראה) E320 אונ.ממ תשמ"ט (136147)

הנחיות לכתיבת העבודה

מטרת העבודה:

יישום ופיתוח מיומנות הניתוח המדעי תוך שימוש במושגים תיאורטיים ובכלי מחקר המקובלים בתחום מדעי המדינה לצורך ניתוח אירועים ותהליכים פוליטיים. ראוי להדגיש: השליטה בידע ובפרטי האירוע היא מטרה משנית כאשר המטרה העיקרית היא יכולת ניתוח האירוע והשימוש בכלים תיאורטיים.

משקל העבודה בשקלול הציון הסופי – 30%.

תאריך הגשת העבודה: יום שלישי כ"ט ניסן תשס"ז (17.4.07)

באתר האינטרנט של המחלקה למדעי המדינה ניתן למצוא מסמך המפרט כללי כתיבה לעבודה סמינריונית. עקרונות הכתיבה הם זהים למרות שהיקף העבודה הנדרש מכם קצר בהרבה.

האתר: <http://www.biu.ac.il/SOC/po>

היקף העבודה: 7-10 עמודים. לא כולל שער, תוכן עניינים ורשימת מקורות (ביבליוגרפיה).

העבודה תיכתב בגופן 12 עם רווחים של שורה וחצי בין השורות.

כל סטודנט/ית חייבת/ת לכתוב את העבודה לבד, לא יינתן אישור לכתיבת עבודה בזוגות.

תהליך הכנת העבודה:

1. בחירת אחד הנושאים מהר"מ, בתאום עם המתרגלת.
 2. איתור וחיפוש ספרות מחקר ביחס לנושא הנבחר, תוך גיוון מרבי של המקורות.
 3. ניתוח האירועים ותהליכים המרכזיים באמצעות המונחים והמושגים התיאורטיים.
 4. כתיבת העבודה על לפי כללי הכתיבה המדעית ובהתאם להנחיות שקיבלתם בקורס הדרכה ביבליוגרפית. מבנה העבודה:
1. שער העבודה: יכלול את שם האוניברסיטה, שם המחלקה, נושא העבודה, שם הקורס, מספר הקורס, שם המרצה, שם הסטודנט, מספר תעודת הזהות ותאריך הגשה.
 2. תוכן עניינים: יכלול את שמות הפרקים ומספרם בעבודה.
 3. מבוא: יכלול את הצגת הנושא, תיחום גבולותיו מבחינת הזמן, מרחב הנושא, ציון הדגמים (לא הסבר על הדגמים) שבהם יעשה שימוש לצורך ניתוח, הצגה קצרה שלמבנה העבודה.
 4. שימו לב: המבוא אמור להסביר לקורא את מה שהוא עתיד לקרוא בהמשך העבודה, התייחסו למבוא כאילו שאתם כותבים לאדם שאינו בקיא בנושא.
 4. רקע תיאורטי/ספרות מחקר יכלול את הדגמים המושגיים או התיאורטיים שבהם אתם מתכוונים לעשות שימוש במהלך העבודה.
- שימו לב: טעות נפוצה – שימוש בכל המושגים התיאורטיים שנלמדו, ללא קשר ליישום המושגים על אירוע

הבחן.

סביר שהמבוא והרקע התיאורטי יהיו כ – 20% - 30% מהעבודה.

5. גוף העבודה: יכלול את תיאור וניתוח הסוגיה שבחרתם באמצעות ולאור הדגמים התיאורטיים. ההדגשה היא על המלה ניתוח. ניתן לחלק את גוף העבודה לפרקי משנה הגיוניים. פרקי המשנה יכולים להיות לפי נושאי משנה או לפי קופות של התפתחות הסוגיה. סביר שחלק זה יהווה כ – 60% - 70% מהעבודה.
6. סיכום ומסקנות: יכלול מבט-על על תהליך העבודה והצגת המסקנות. סביר שחלק זה יהווה כ – 10% - 20% מהעבודה.
7. ביבליוגרפיה תכלול מגוון של מקורות - ספרים, מאמרים מתוך כתבי עת, וקטעי עיתונות. רצוי שהמקורות יהיו עדכניים, לפחות פריט אחד או שניים משנת 2000 ואילך. פריט אחד באנגלית חובה!
8. הפנייה למקורות – כל עבודה אקדמית חייבת להתבסס ולהפנות למקורות שעליהם התבססתם בעבודתכם. עבודה ללא הפנייה למקורות – תיפסל.

נושאים לבחירה

1. אלימות פוליטית בישראל 1990-2000.
 2. הדמוקרטיה המתגוננת – ככלי לשימור הדמוקרטיה.
 3. משאלי עם בשוויצריה כאמצעי לחיזוק הדמוקרטיה.
 4. משאלי עם בישראל – בעד ונגד.
נקודות להתייחסות בעבודה:
1. מטרת העבודה אינה סיכום הנושא שבחרתם אלא ניתוח ויישום המושגים והמונחים התיאורטיים שנלמדו בקורס. הניתוח חייב להיעשות באמצעות התיאוריה.
 2. כתיבה מדעית חייבת להסתמך על מקורות ולכן בעבודה יש לציין הערות שוליים, מראי מקום ורשימה ביבליוגרפית. עבודה שתוגש ללא מרכיבים אלה לא תיבדק.
לקראת המבחן - דוגמאות לשאלות:
חלק א':

יש הטוענים שבעולם הדמוקרטי של ימינו הולכת האידיאולוגיה ומאבדת את מקומה. ענה על טענה זו תוך התייחסות לשאלות הבאות:

א. מהי אידיאולוגיה פוליטית, מרכיביה ותפקידיה.

ב. כיצד משפיעה האידיאולוגיה ומעמדה כיום על המערכת המפלגתית. (הבא/י דוגמאות).

ג. דון/י במקומן של קבוצות הלחץ במערכת פוליטית דמוקרטית נתונה, תוך התייחסות לאידיאולוגיה ומעמדה כיום. בתשובתך התייחס/י לסוגי קבוצות האינטרס השונות.

ד. האם ההנחה המובאת בראשית השאלה מקובלת עליך. הסבר.
חלק ב'

ערוך/י השוואה בין הרשות המחוקקת האמריקאית לבין הרשות המחוקקת הבריטית: שיטת בחירות, יחסי עוצמה, סמכויות.

חלק ג'

מפלגת אינטגרציה

סמכות מסורתית והמטה המנהלי שלה.

עקרון האיזונים והבלמים.